

Matti Toivonen

Vesijohdon suururakka Kälviällä vuosina 1946-1947

Vesihuolet ovat olleet vaikeita asioita maaseudulla vuosisatojen ajan. Kuivina aikoina vesi loppui monista kaivoista ja sitä oli ajettava tai kannettava joista tai järvistä suurimman osan talvesta. Monissa kaivoissa oli kyllä vettä, mutta se oli ruosteista ja siten ruoka- ja pesuvedeksi kelpaamatonta. Meilläkin kaikki ruokavesi haettiin numeron yhteisestä kaivosta Kykyriltä. Monesti vedenhakijan mentyä naapuriin lämmittelemään ja pitempään viivyttyä oli vesi jo ehtinyt jäätyä, mutta parempihan oli ämpäreitä kantaa, kun vesi ei päässyt loiskumaan. Suuremmissa taloissa, joissa oli iso karja, meni talvisin yhden miehen aika melkein veden ajossa, välissä voi keritä heinäkuorman elukoille hakea.

Sodan päättymisen jälkeinen talvi 1945-1946 oli vesitilanteen kannalta tosi surkea, ja silloin Kälviän isännät alkoivat suunnittelemaan vesijohtoa Klapurin järveltä kirkonkylälle. Alkuaan puuhamieheksi ryhtyi vasta KPO:n myymälänhoitajaksi tullut Vilho Karjalainen. Keväällä 1946 ilmoitettiin kokous, jossa suunniteltaisiin tätä päivänpolttavaa asiaa. Perustava kokous pidettiin seurantalolla 26.2.1946. Paikalle saapui 26 enemmän tai vähemmän innostunutta kylän isäntää. Puheenjohtajana toimi pankinjohtaja K. A. Tuunala ja kirjanpitäjänä kauppias Pekka Laine. Johtokuntaan valittiin K. A. Tuunala, Pekka Ollikainen, Lauri Koittola, Fritiof Maajärvi, Vilho Karjalainen sekä varalle Viljami Sankari ja Aleks Särkijärvi. Myöhemmin johtokunta valitsi hankkeen työnjohtajaksi Viljami Myllykankaan, joka alkoikin heti hommata viime keleillä tukkeja vesijohdon tarpeiksi. Tukkeja hankittiin pitäjän parhaista männiköistä (yhteensä lähes 19 kilometriä) mm. Klapurilta, Saarialasta, Häntäkankaalta, Haapasalosta ja Ullavan pappilan metsästä.

Kiirehän siinä tuli, kun kevät painoi päälle. Hakkuumiehet lähtivät kaatohommiin ja ajomiehet kelkkoivat tukit tienvarteen, josta taas Myllykankaan Topi ajoi puut autollaan sahan plaanille. Sota-ajan jälkeen, kun kaikesta oli pulaa ja tavaralle piti hankkia ostolupa, saatiin sitkeän paperisodan jälkeen rautatavaroille ostolupa, mutta ei sekään auttanut, kun tavaraa ei ollut. Karjalainen, kun oli KPO:ssa, sai kuitenkin hankittua kiskorautaa, galvanoitua putkea ja hanoja sen verran, että työt saatiin käyntiin. Rautalapioistakin oli kova pula. Alkuaan oli vain kaksi lapiota ja kumiteräsaappaita vain 6 paria. Myöhemmin Karjalainen sai niitä lisää, joten työt pääsivät alkamaan täydellä teholla useissa eri paikoissa.

Putkien kaivuu maantienojaan aloitettiin kiireen takia omalla luvalla, koska lupa-asiat tuntuivat viipyvän suhteettoman pitkään. Puuputkien kairausurakka oli annettu toholampilaiselle Väinö Ala-Kopsalalle, joka suoritti kairaukset omistamallaan koneella sahan alueella asemalla. Muistan hyvin, kun lähdimme Kykyriltä poikaporukalla katsomaan erikoista konetta, jolla sai puuhun niin helposti vettä kuljettavan reijän. Urakoitsia Ala-Kopsalalla oli useita työmaita eri puolilla Pohjanmaata, joissa hän kävi välillä poraamassa.

Pisimpään työnjohtajana olleella Urpo Nikulalla oli paljon kerrottavaa niin ojankaivuusta, putkituksista kuin huoltohommista. Hän kertoikin, että kun puut oli hakattu keväällä, ne olisi pitänyt saada laskettua ojaan viimeistään heinäkuussa, mutta monista vastuksista johtuen putket laskettiin vasta myöhään syksyllä.

Tästä syystä tuli sellainen pulma, että kaarnakuoriaiset ehtivät poraamaan omia reikiä putkiin. Putket eivät heti vuotaneet, joskus meni kuukausia ja joskus vuosikin, ennen kuin vesi tuli läpi "väärään osoitteeseen". Monesti Urpo nähtiin aamuhämärissä menevän Muhoselta Tuohiojalle reppu selässä ja lapio kädessä toukanreikiä paikkaamaan. Monesti paikkaamista oli niin paljon että piti ottaa apureita mukaan työhön.

Paljon Urpo sai kuunnella valituksia heikosta paineesta. Ylimmillä paikoilla kylää vuodot huomasi ensimmäisenä heikon paineen takia. Vesijohtolinjaa alettiin kaivaa Klapurin järven rannasta kohti Muhosen nevaa. Päälinjaan laskettiin kaksi 4 tuuman putkea rinnakkain ja putket olivat 6 metriä pitkiä.

Kaivausmaasto oli niin vaikeaa, että valmista saatiin 2-3 putkenmittaa päivässä toistakymmenen miehen voimin. Kuukauden aikana saatiin valmista vain reilu 200 metriä, vaikka töissä oli pitäjän parhaat ojankaivajat. Kaikista vastoinkäymisistä huolimatta vesijohto saatiin lähes kaikille osakkaille pitkän roudattoman syksyn ansiosta. Tänä koneiden aikanakin tällainen urakka olisi melkoinen, saati sitten käsipelillä muutaman kymmenen miehen voimalla ja hyvän työnjohdon avulla.

Kirjoittanut Matti Toivonen
Kälviä, Talonpojanmuseo.